

ПСИХОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК ВИЗНАЧАЛЬНИЙ КОМПОНЕНТ ЗБЕРЕЖЕННЯ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ТА ПОЗИТИВНОГО РОЗВИТКУ ЙОГО УЧАСНИКІВ

О.Є. Тушина

Україна, Запорізька область, Мелітопольський район, Новобогданівська ЗШ І-ІІІ ст.

Освітнє середовище – це складна організована система, в рамках якої вирішуються не тільки освітні задачі, а й відбувається соціалізація та психологічний розвиток особистості. В освітньому середовищі проходить значна частина життя людини: дитинство, підлітковий вік, юність. Воно об'єднує взаємини дитини з однолітками, педагогами, батьками, іншими людьми, причетними до навчально-виховного процесу.

Освітнє середовище пропонує широкий вибір можливостей для розвитку. Проте має й достатню кількість обмежень для особистісних проявів його учасників (висуває певні вимоги). Ще В.О. Сухомлинський серед «шкільних загроз», які можуть руйнівно впливати на психіку дитини, називав: нудьгу; максимальне напруження розумових сил дитини на уроці та в процесі виконання домашніх завдань; шкідливі для нервової системи дітей розумові, емоційні та фізичні перевантаження; педагогічний та батьківський «психоз» відмінних оцінок; багаторічний цейтнот часу на уроці та при виконанні домашніх завдань; формалізм програмних знань; нервозність шкільної обстановки, в якій панує квапливість, напруга, заохочуються конкурентні відносини між школярами; недовіра до дитини, до його бажання вчитися, до її індивідуальності [5].

Значний здобуток у дослідження феномену психологічної безпеки освітнього середовища внесли І.О. Баєва, М.Р. Битянова, К.В. Бурмістрова, Дмитрієвський В.О., Є.Б. Лактионова, О.Е. Лебедева, Н.Г. Рассоха, Л.А. Регуш та ін.

Л.А. Регуш вважає, що навчання, пріоритетом якого являється передача знань, а не особистість, являється загрозливим для здоров'я школярів [4].

Відомо, що постійна негативна оцінка (результатів навчання, поведінки, особистості в цілому) являється для дитини важкою психотравмуючою ситуацією. Сутність психотравмуючої (кризової, стресової) ситуації полягає в утрудненні або неможливості задоволення актуальних потреб. Н.Ю. Максимова вважає, що рано чи пізно для дитини настає мить, коли ситуація утруднення переходить в ситуацію

неможливості. Неможевість задоволення життєво важливих потреб (соціальних, у визнанні, у самовираженні) врешті решт призводить до шкільної та соціальної дезадаптації [2].

Психологічне насильство дорослого по відношенню до дитини може виражатися у неприйнятті, публічних образах, приниженні гідності дитини, обвинуваченнях, погрозах, надмірних вимогах, що не відповідають віку та можливостям. Психологічні наслідки насильства в навчальному закладі – неврози, дезадаптація, підвищена тривожність, негативне ставлення до освітнього середовища.

Такі ж характеристики, як доброзичлива атмосфера; високі очікування від роботи учнів без упередженості; однакові способи оцінювання учнів; високий рівень включення в освітнє середовище та процес навчання, а також залучення батьків; навчання соціальним навичкам взаємодії – підвищують безпеку освітнього середовища та її захисну функцію.

Психологічна безпека являється провідною характеристикою, що визначає розвивальний характер освітнього середовища.

І.О. Баєва дає наступне визначення психологічної безпеки освітнього середовища навчального закладу – «це середовище, вільне від проявів психологічного насильства у взаємодії, яке сприяє задоволенню потреб у особистісно-довірчому спілкуванні, створює референтну значимість середовища та забезпечує психічне здоров'я учасників навчально-виховного процесу» [3, с.34].

Психологічний супровід з метою попередження та зниження психологічних загроз в навчальному закладі являється важливим фактором, який сприяє гармонізації психічного та психологічного здоров'я, стійкого позитивного розвитку суб'єктів освіти.

Література:

1. Дмитриевский В.А. Психологическая безопасность в учебных заведениях. – М.: Педагогическое общество России, 2002. – 202 с.
2. Максимова Н.Ю., Милютин Е.Л. Курс лекций по детской психологии: Учебное пособие. – Ростов н/Д.: Феникс, 2000. – 576 с.
3. Обеспечение психологической безопасности в образовательном учреждении: практическое руководство / Под ред. И.А. Баевой. – СПб.: Речь, 2006. – 288с.
4. Регуш Л.О. Безопасность обучения школьников. // Психологическая культура и психологическая безопасность в образовании (Санкт-Петербург, 27 – 28 ноября 2003). [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://developpsy.ru/DOC/sbornik85.pdf>.
5. Сухомлинский В.А. Сердце отдаю детям. – К.: Радянська школа, 1981. – 288 с.

ЗАЯВКА

Тушина Ольга Євгенівна

Тема: Психологічна безпека освітнього середовища як визначальний компонент збереження психічного здоров'я та позитивного розвитку його учасників

Україна, Запорізька область, Мелітопольський район, Новобогданівська ЗШ І-ІІІ ступенів, практичний психолог вищої категорії

Тел. дом.: 0619 25 00 89

Тел. моб.: + 38067 617 30 68

e-mail: mycontactbox@mail.ru

72313 Запорізька область

м. Мелітополь

вул. Ломоносова, буд. 222, кв. 18